

WYBORY I REFERENDA

15 października
2023

SPIS TREŚCI

Podstawowe prawa europejskie

Podstawowe zasady wyborów w Polsce

Czynne i bierne prawo wyborcze

Zgłaszanie kandydatów na posłów i senatorów

Okręgi wyborcze

Mąż zaufania i obserwatorzy społeczni

Głosowanie

Wyniki wyborów

Referendum

Podsumowanie

„Wszystkich, którzy dla dobra Trzeciej Rzeczypospolitej tę Konstytucję będą stosowali, wzywamy, aby czynili to, dbając o zachowanie przyrodzonej godności człowieka, jego prawa do wolności i obowiązku solidarności zinnymi...”

PODSTAWOWE PRAWA OBYWATELSKIE

Godność człowieka

Źródłem godności człowieka jest prawo naturalne, a więc przysługuje ona człowiekowi niezależnie do tego, czy prawo stanowione wprost odwoła się do tej zasady.

Godność człowieka jest prawem nienaruszalnym, co oznacza, że człowiek nie może się jej zrzec, nie może jej także znieść, ograniczyć czy zawiesić prawodawca.

Godność przysługuje każdemu człowiekowi w takim samym stopniu, bez względu na narodowość, obywatelstwo, płeć, rasę, wykształcenie, wyznawaną religię czy pozycję społeczną.

Godność człowieka stanowi fundament porządku konstytucyjnego. Oznacza to, iż prawo tworzone przez prawodawcę zawsze musi się odnosić do tej zasady.

Prawa człowieka wyrażone w Konstytucji (art. 38 - 56)

Większość z nich przysługuje każdemu człowiekowi, który znajdzie się pod władzą państwa polskiego:

prawo do życia - posiada je każdy człowiek;

nietykalność osobista - oznacza zakaz poniżania, nieludzkiego traktowania;

nietykalność mieszkania - oznacza to tyle, że każde przeszukiwanie mieszkania bądź pojazdu może nastąpić jedynie w przypadkach określonych w ustawie;

prawo do rzetelnej procedury sądowej - każdy człowiek ma prawo do sprawiedliwego oraz rzetelnego procesu bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny i bezstronny sąd;

prawo do ochrony prywatności - każdy człowiek ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia, jak również wolność i ochronę tajemnicy komunikowania się (zakaz otwierania cudzej korespondencji);

wolność sumienia i religii - prawo do wolności wyznania;

wolność przemieszczania się - każdy człowiek ma prawo do poruszania się na terenie Rzeczypospolitej Polskiej oraz do wyboru miejsca pobytu;

wolność wyrażania poglądów oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji - oczywiście wyłączeniu podlegają w tym przypadku wszystkie informacje niejawne, których upubliczniać nie można z uwagi na zakazy ustawowe.

Wolości i prawa polityczne (art. 57–63)

Prawa te przysługują przede wszystkim obywatelom polskim. Obejmują one między innymi takie prawa i wolności jak:

prawa związane z udziałem w życiu publicznym (prawo do głosowania w wyborach i referendach, prawo do kandydowania w wyborach, prawo do składania petycji, prawo do inicjatywy ustawodawczej, prawo do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje publiczne);

wolność zgromadzeń, obejmująca swobodę ich organizowania oraz uczestniczenia w nich;

wolność zrzeszania się, obejmująca swobodę zakładania partii politycznych, związków zawodowych, organizacji pracodawców, stowarzyszeń.

Wolności i prawa ekonomiczne, socjalne i kulturalne

prawo do własności - każdy ma prawo do własności, innych praw majątkowych oraz prawo dziedziczenia, które podlegają równej dla wszystkich ochronie prawnej.

uprawnienia pracownicze, które obejmują wolność wyboru i wykonywania zawodu oraz miejsca pracy, prawo do minimalnego wynagrodzenia, prawo do bezpiecznych i higienicznych warunków pracy oraz prawo do wypoczynku, czyli prawo do urlopu w wymiarze wskazanym przez kodeks pracy.

prawo do zabezpieczenia społecznego ze względu na niezdolność do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo, osiągnięcie wieku emerytalnego oraz na wypadek bezrobocia (przykłady: zasiłek chorobowy, płatne zwolnienia lekarskie z uwagi na niezdolność do pracy, wszelkiego rodzaju świadczenia emerytalno-rentowe itp.);

prawo do ochrony zdrowia – „obywatelom, niezależnie od ich sytuacji materialnej, władze publiczne zapewniają równy dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej, finansowanej ze środków publicznych”- art. 68 Konstytucji RP;

prawo do nauki to prawo do bezpłatnej nauki w szkołach publicznych, ale również obowiązek nauki do 18. roku życia;

prawo do informacji o stanie i ochronie środowiska- władze publiczne mają obowiązek ochrony środowiska, zapewnienia obywatelom bezpieczeństwa ekologicznego oraz wspierania działań obywateli na rzecz ochrony i poprawy stanu środowiska.

Obowiązki obywatelskie w Konstytucji RP

Należy zwrócić uwagę, iż Konstytucja zapewnia nie tylko prawa, ale również wskazuje na obowiązki obywatelskie. Art. 82 nakłada na obywateli polskich obowiązek wierności Rzeczypospolitej oraz troski o jej dobro wspólne. Zgodnie z art. 85 obowiązkiem obywatelskim jest także obrona Ojczyzny. Ponadto każdy ma obowiązek przestrzegania polskiego prawa, ponoszenia ciężarów i świadczeń publicznych, w tym podatków, oraz dbałości o stan środowiska i ponoszenie odpowiedzialności za spowodowane przez siebie jego pogorszenie.

PODSTAWOWE ZASADY WYBORÓW W POLSCE

Każdy obywatel, który ukończył 18. rok życia i nie został pozbawiony praw publicznych ma prawo wzięcia udziału w wyborach do organów przedstawicielskich Rzeczypospolitej Polskiej. Udział w wyborach jest bardzo ważny. Prawo do głosowania jest jedną z najważniejszych wolności obywatelskich. Gwarantuje ono, że każdy człowiek posiada głos, a ten głos jest słyszalny właśnie poprzez jego wyrażenie w czasie wyborów. Wszyscy musimy bronić idei demokracji, a jednym z najlepszych tego sposobów jest właśnie głosowanie w wyborach.

Na terenie Rzeczypospolitej Polskiej obowiązuje trójpodział władzy:

Sejm i Senat, czyli parlament, którego kadencja trwa 4 lata, a jego głównym zadaniem jest stanowienie prawa - władza ustawodawcza;

Prezydent, którego kadencja trwa 5 lat, a jego głównymi zadaniami jest: reprezentowanie państwa, zwierzchnictwo nad Siłami Zbrojnymi Rzeczypospolitej Polskiej, zatwierdzanie ustaw, powoływanie premiera i rządu, nadawanie obywatelstwa, korzystanie z prawa łaski - władza wykonawcza;

Rada Ministrów, czyli rząd, którego kadencja trwa maksymalnie 4 lata, jest uzależniona od poparcia w Sejmie, a do jego głównych zadań należą: prowadzenie bieżącej polityki państwa - władza wykonawcza;

Sądy i trybunały, gdzie nie obowiązuje kadencyjność, a ich głównymi zadaniami jest rozstrzyganie sporów, dbałość o przestrzeganie prawa, oraz badanie zgodności ustaw z Konstytucją RP (zadanie Trybunału Konstytucyjnego) - władza sądownicza.

Zasada pięcioprzymiotnikowości - wybory do Sejmu

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej stanowi, iż „wybory do Sejmu są powszechne, równe, bezpośrednie i proporcjonalne oraz odbywają się w głosowaniu tajnym”, są więc pięcioprzymiotnikowe.

Zasada powszechności oznacza, że każdemu obywatelowi polskiemu, po osiągnięciu określonego wieku przysługuje czynne i bierne prawo wyborcze. W przypadku biernego prawa wyborczego, dodatkowym warunkiem jest również niekaralność.

Równość wyborów oznacza, że każdy wyborca posiada jednakową liczbę głosów, o jednakowym znaczeniu i bierze udział w wyborach na takich samych zasadach.

Wybory bezpośrednie oznaczają, że wyborcy głosują na konkretnego kandydata, przez co wskazują jego pierwszeństwo do objęcia mandatu. Proporcjonalne wybory oznaczają, że ilość mandatów przydzielana komitetom wyborczym startującym w wyborach przydzielana jest proporcjonalnie do liczby głosów, które oddano na nie w danym okręgu wyborczym.

Zasada tajności oznacza, że wyborca ma prawo wyrażenia swojej woli w sposób anonimowy, bez ingerencji osób trzecich i bez ich wiedzy dotyczącej tego, w jaki sposób głosował.

W wyborach do Sejmu wybieramy 460 posłów.

Zasada trzyprzymiotnikowości - wybory do Senatu

Wybory do Senatu nie są wyborami równymi, ponieważ siła głosów wyborców – z uwagi na różnice w liczebności okręgów wyborczych – nie jest taka sama w każdym z okręgów. Wybory do Senatu są powszechne, bezpośrednie i tajne.

W wyborach do Senatu wybieramy 100 senatorów.

CZYNNE I BIERNE PRAWO WYBORCZE

Bierne prawo wyborcze

Jest to prawo do kandydowania do organów państwowych, samorządowych i Parlamentu Europejskiego. W Polsce bierne prawo wyborcze posiada każdy obywatel mający czynne prawo wyborcze, przy czym przeważnie musi on spełniać dodatkowe warunki, takie jak np. osiągnięcie określonego wieku.

W przypadku kandydowania do Sejmu prawo to posiadają osoby, które najpóźniej w dniu wyborów ukończyły 21 lat. Wymóg ukończenia wieku 21 lat dotyczy również kandydatów do Parlamentu Europejskiego. Dodatkowo jednak kandydat do Parlamentu Europejskiego musi od co najmniej 5 lat zamieszkiwać stale w Rzeczypospolitej Polskiej lub w innym kraju członkowskim UE. Kandydować można tylko z jednej listy kandydatów i tylko w jednym okręgu wyborczym.

W przypadku kandydowania do Senatu, próg wiekowy wynosi 30 lat. Wynika to z faktu, iż zasadniczo powinni w nim zasiadać przedstawiciele narodu z większą wiedzą i doświadczeniem politycznym. Tak jak w przypadku kandydowania do Sejmu, kandydować można tylko z jednej listy kandydatów i tylko w jednym okręgu wyborczym.

Natomiast na urząd Prezydenta RP może kandydować osoba, która ukończyła 35 lat oraz korzysta z pełni praw wyborczych do Sejmu. Kandydata zgłasza co najmniej 100 000 obywateli mających prawo wybierania do Sejmu.

Odnosnie wyborów do organów jednostek samorządu terytorialnego, aby kandydować do rady gminy, rady powiatu czy sejmiku województwa trzeba mieć ukończone 18 lat. Istnieje dodatkowy wymóg w przypadku kandydata na radnego. Taka osoba musi na stałe mieszkać na terenie konkretnej gminy. Kandydat na urząd wójta, burmistrza lub prezydenta miasta najpóźniej w dniu wyborów musi mieć ukończone 25 lat, ale istotnym jest, iż nie ma on obowiązku zamieszkiwania na terenie danej gminy.

Wszystkie wskazane powyżej możliwości kandydowania wyłącza skazanie osoby, która chce kandydować, prawomocnym wyrokiem na karę pozbawienia wolności za przestępstwo umyślne ścigane z urzędu lub umyślne przestępstwo skarbowe, jak również orzeczenie sądu stwierdzające utratę czynnego i biernego prawa wyborczego.

Warto jednak dodać, że warunki stawiane osobie ubiegającej się o stanowisko wójta lub burmistrza są dużo bardziej rygorystyczne. W wyborach nie może startować osoba skazana za przestępstwa wyżej wymienione, bez względu na rodzaj kary jaki został wobec niej orzeczony. Wójtem/burmistrzem nie może zostać osoba, która w tej konkretnej gminie pełniła już taką funkcję dwukrotnie.

Czynne prawo wyborcze

Obywatel polski, który najpóźniej w dniu głosowania ukończył 18 lat posiada prawo wybierania- czynne prawo wyborcze. Prawo wybierania przysługuje wszystkim obywatelom, którzy w dniu głosowania ukończyli 18 lat i nie zostali pozbawieni praw wyborczych prawomocnym orzeczeniem Trybunału Stanu lub ubezwłasnowolnieni prawomocnym orzeczeniem sądu. Czynne prawo wyborcze może być realizowane, jeżeli obywatel zostanie wpisany do rejestru wyborców. Wyborca ma prawo wzięcia udziału w wyborach, ale to jedynie od niego zależy, czy w lokalu wyborczym odbierze karty do głosowania, a następnie także- czy i w jaki sposób zgłasuje. Wyborca może przy tym nie oddać głosu na żadną z list wyborczych.

Rejestr wyborców

Rejestr wyborców obejmuje osoby, które zamieszkują na stałe na terenie danej gminy oraz którym przysługuje prawo do głosowania (czynne prawo wyborcze). Dana osoba może być wpisana tylko w jednym rejestrze wyborców.

W przypadku, gdy dana osoba jest zameldowana na pobyt stały, automatycznie zostaje ujęta w Rejestrze Wyborców. W przypadku gdy dana osoba nie jest zameldowana na pobyt stały bądź czasowy albo nie posiada żadnego adresu zameldowania, a przebywa pod innym adresem niż adres zameldowania nie będzie ujęta w rejestrze wyborców. Jeżeli osoba taka chce wziąć udział w wyborach, musi złożyć pisemny wniosek w urzędzie gminy, na terenie której przebywa, o wpisanie do rejestru wyborców.

Spis wyborców

Spis wyborców to spis wszystkich osób, które posiadają prawo do głosowania w danym obwodzie głosowania. Spis wyborców tworzony jest dla każdego obwodu głosowania. Sporządza go wójt, burmistrz lub prezydent miasta. Dany wyborca może zostać wpisany tylko do jednego spisu wyborców. Spis jest udostępniany do wglądu na pisemny wniosek wyborcy. Spis wyborców służy do przeprowadzenia głosowania w wyborach, które zostały już zarządzane. Wyborcy, którzy w dniu głosowania będą przebywali poza miejscem zamieszkania, mogą wziąć udział w głosowaniu, jeżeli dopiszą się do spisu wyborców w miejscu, w którym będą przebywali czasowo. W dniu wyborów, aby dopisać się do spisu wyborców, wyborca w miejscu swojego pobytu (stałego lub czasowego) składa wniosek w urzędzie gminy najpóźniej na pięć dni przed dniem wyborów o dopisanie do spisu wyborców. Dopisanie do listy wyborców umożliwi głosowanie tylko w zarządzonych wyborach.

ZGŁASZANIE KANDYDATÓW NA POSŁÓW I SENATORÓW

Zgłaszanie kandydatów na posłów

Kandydatów na posłów zgłaszają:

komitety wyborcze partii politycznych,
koalicyjne komitety wyborcze,
komitety wyborcze wyborców.

Komitet wyborczy

Komitet wyborczy wyborców może zostać utworzony po zebraniu 1000 podpisów obywateli posiadających czynne prawo wyborcze. O fakcie utworzenia komitetu wyborczego trzeba zawiadomić Państwowy Komitet Wyborczy. Komitet wyborczy może w każdym okręgu wyborczym zgłosić jedną listę kandydatów. Lista kandydatów na posłów musi zostać poparta podpisami co najmniej 5000 wyborców, którzy stale zamieszkują na terenie tego okręgu wyborczego, w którym składana jest lista. Listę zgłasza się do okręgowej komisji wyborczej najpóźniej w 40. dniu przed dniem wyborów. Zgłoszenia dokonuje pełnomocnik komitetu wyborczego lub upoważniona przez niego osoba. Na liście nazwiska kandydatów umieszcza się według kolejności ustalonej przez komitet wyborczy.

Zgłaszanie kandydatów na senatorów

Kandydata na senatora może zgłosić komitet, który na postawie wcześniejszego zgłoszenia otrzymał postanowienie Państwowej Komisji Wyborczej o jego utworzeniu. W przypadku partii politycznej po wcześniejszym zawiadomieniu Państwowej Komisji Wyborczej o zamiarze zgłaszania kandydatów na senatorów. Kandydatów na senatorów zgłasza się do właściwej okręgowej komisji wyborczej najpóźniej w 40. dniu przed dniem wyborów. Komitet wyborczy może zgłosić w jednym okręgu wyborczym tylu kandydatów, ilu senatorów wybieranych jest w danym okręgu wyborczym. Zgłoszenie każdego kandydata na senatora musi być poparte podpisami co najmniej 3000 wyborców stale zamieszkujących w tym okręgu wyborczym, w którym będzie zgłaszany kandydat, czyli wyborców wpisanych do rejestru wyborców.

OKRĘGI WYBORCZE

Okręg wyborczy to część terytorium, na które dzieli się państwo w czasie trwania wyborów parlamentarnych, prezydenckich, samorządowych lub do parlamentu organizacji międzynarodowych np. do organów UE w celu stworzenia jednakowych list wyborczych dla danego terenu, z których wybiera się przedstawicieli.

W Polsce w wyborach do Sejmu jest ich 41, wybiera się tam od 7 do 20 posłów, natomiast w wyborach do Senatu od 2011 r. okręgów wyborczych jest 100, które są jednomandatowe, czyli takie w których można zdobyć jeden mandat.

Każdy z okręgów wyborczych na terenie Rzeczypospolitej Polskiej posiada określoną liczbę mandatów, mandat oznacza miejsce w organie przedstawicielskim, które może zajmować pojedyncza osoba wchodząca w jej skład. Liczba mandatów okręgów do Sejmu, Senatu i rad samorządowych ustalana jest przed wyborami powszechnymi na podstawie liczby ludności zamieszkującej obszar okręgu.

Wybory do Senatu i rad gmin (z wyjątkiem miast na prawach powiatu) są przeprowadzane w okręgach jednomandatowych, zaś do Sejmu, Parlamentu Europejskiego, rad miast na prawach powiatu i powiatów oraz sejmików województw – w okręgach wielomandatowych.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej oraz wójtowie gmin, burmistrzowie i prezydenci miast nie są wybierani w okręgach wyborczych. Jednakowoż można przyjąć, iż „okręgiem”, w którym dokonuje się wyboru Prezydenta RP jest obszar całej Rzeczypospolitej Polskiej, zaś w przypadku wyborów: wójta, burmistrza lub prezydenta miasta jest to gmina lub miasto.

MAŻ ZAUFANIA I OBSERWATORZY SPOŁECZNI

Maż zaufania jest osobą, której zadaniem jest obserwacja przebiegu wyborów: głosowania w lokalu wyborczym, obserwowanie czynności Obwodowych Komisji Wyborczych przed otwarciem lokali. Poza tym mogą oni czuwać nad liczeniem głosów, obserwować sporządzenie protokołu, wносить do niego uwagi, a także nadzorować jego przekazywanie do komisji wyższego szczebla. Mężowie zaufania mają również prawo do rejestrowania działań Obwodowych Komisji Wyborczych w zakresie przeprowadzania głosowania oraz ustalania ich wyników w danym obwodzie.

Kto może zostać mężem zaufania?

Mężami zaufania mogą zostać osoby wyznaczone przez komitety wyborcze lub inne osoby, posiadające prawo do wyznaczenia po jednym mężu zaufania do komisji wyborczych. Zgodnie z treścią art. 103 a par. 3 Kodeksu wyborczego mężem zaufania może zostać osoba "mająca czynne prawo wyborcze do Sejmu, która nie kandyduje w wyborach ani nie jest komisarzem wyborczym, pełnomocnikiem wyborczym, pełnomocnikiem finansowym, urzędnikiem wyborczym lub członkiem komisji wyborczej".

Mąż zaufania a obserwator społeczny

W lokalach wyborczych, oprócz członków Obwodowych Komisji Wyborczych oraz mężów zaufania mogą również być obecni obserwatorzy społeczni. Obserwatorów społecznych mogą wyznaczyć stowarzyszenia oraz fundacje, których celami statutowymi jest troska o demokrację, prawa obywatelskie i rozwój społeczeństwa obywatelskiego.

Różnica pomiędzy obserwatorami społecznymi a mężami zaufania polega na tym, że obserwatorzy społeczni nie mogą zgłaszać uwag do protokołów wyborczych oraz być obecni podczas jego przekazywania do komisji wyborczych wyższego stopnia.

GŁOSOWANIE

Zasady głosowania

Głosowanie w wyborach do Sejmu i Senatu odbywa się w lokalach obwodowej komisji wyborczej. Głosować można osobiście z wyjątkiem głosowania przez pełnomocnika. Głosowanie odbywa się bez przerwy od godziny 7:00 do godziny 21:00. Obwodowa komisja wyborcza może zarządzić wcześniejsze zakończenie głosowania, jeżeli wszyscy wyborcy wpisani do spisu wyborców oddali swe głosy. W sytuacji, kiedy dojdzie do nadzwyczajnych wydarzeń, które przejściowo uniemożliwiły głosowanie obwodowa komisja wyborcza może zarządzić jego przerwanie, przedłużenie albo odroczenie do dnia następnego.

Udając się na głosowanie należy mieć przy sobie dokument tożsamości zawierający zdjęcie (np. dowód osobisty, prawo jazdy, paszport). Na podstawie okazanego dokumentu tożsamości otrzymuje się karty do głosowania, których odbiór kwitowany jest własnoręcznym podpisem w spisie wyborców. Wyborca głosujący za granią otrzymuje kartę do głosowania wyłącznie po okazaniu obwodowej komisji wyborczej ważnego polskiego paszportu.

Głosowanie odbywa się za pomocą urzędowych kart do głosowania. Karta do głosowania zawiera nazwiska kandydatów, a także powinna zawierać informację o sposobie głosowania oraz warunkach ważności głosu. Karta do głosowania opatrzona jest pieczęcią obwodowej komisji wyborczej.

Po otrzymaniu przez wyborcę karty do głosowania udaje się on do wyznaczonego miejsca w lokalu wyborczym, które zapewnia tajność głosowania. Oddany w wyborach głos wrzuca się do urny wyborczej, która znajduje się w dostępnym i widocznym miejscu lokalu.

Na prośbę osoby niepełnosprawnej, w trakcie głosowania, może pomagać jej inna osoba, z wyłączeniem członków komisji wyborczej i mężów zaufania.

W wyborach do Sejmu i Senatu otrzymuje się dwie karty do głosowania – jedną w wyborach od Sejmu i drugą w wyborach do Senatu.

W wyborach do Sejmu można oddać głos tylko na jedną listę kandydatów stawiając na karcie do głosowania znak „x” (co najmniej dwie przecinające się linie w obrębie kratki) w kratce z lewej strony obok nazwiska jednego z kandydatów z tej listy. Oddanie głosu w sposób inny niż powyżej skutkuje nieważnością głosu.

W wyborach do Senatu głosować możesz tylko na jednego kandydata, stawiając na karcie do głosowania znak „x” w kratce z lewej strony obok nazwiska wybranego kandydata.

Głosowanie przez pełnomocnika

Głosować przez pełnomocnika może wyborca o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, który najpóźniej w dniu głosowania ukończy 60 lat.

Pełnomocnikiem może być osoba posiadająca prawo wybierania; jednocześnie pełnomocnik nie może być członkiem obwodowej komisji wyborczej właściwej dla obwodu głosowania osoby, która udziela pełnomocnictwa. Ponadto pełnomocnikiem nie może być mąż zaufania oraz osoba kandydująca w wyborach.

Podstawą do otrzymania aktu pełnomocnictwa do głosowania jest złożenie wniosku. Wniosek ten składa się w urządzie gminy, w której wyborca jest ujęty w obwodzie głosowania właściwym dla adresu zameldowania na pobyt stały lub adresu stałego zamieszkania, nie później niż w 9 dniu przed dniem wyborów. Dołączyć do niego należy aktualne orzeczenie o niepełnosprawności oraz pisemną zgodę osoby, która ma zostać pełnomocnikiem.

Głosowanie korespondencyjne

W formie korespondencyjnej może głosować wyborca ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, a także osoba wyborca podlegający w dniu głosowania obowiązkowej kwarantannie, izolacji lub izolacji w warunkach domowych, który najpóźniej w dniu głosowania kończy 60 lat.

Wyborca, która spełnia warunki do głosowania korespondencyjnego, powinien zgłosić zamiar głosowania w formie korespondencyjnej komisarzowi wyborczemu do 13 dnia przed dniem wyborów. Do zgłoszenia należy dołączyć kopię aktualnego orzeczenia właściwego organu orzekającego o ustaleniu stopnia niepełnosprawności.

Wyborca, który zgłosił chęć głosowania korespondencyjnego otrzymuje pakiet wyborczy. Pakiet wyborczy doręczany jest wyborcy nie później niż 6 dni przed dniem wyborów.

WYNIKI WYBORÓW

Ustalenie wyników głosowania

Po zakończeniu głosowania obwodowa komisja przystępuje do ustalenia wyników głosowania w obwodzie. W pierwszej kolejności przewodniczący komisji zapieczętowuje urnę wyborczą. Następnie, komisja ustala liczbę osób uprawnionych do głosowania oraz liczbę osób, którym wydano karty. Po wykonaniu tych czynności przystępuje się do otwarcia urny i wyjęcia kart do głosowania. Następnie ustala się liczbę kart ważnych i nieważnych. Każda wyjęta z urny karta do głosowania okazywana jest wszystkim obecnym członkom komisji. W obliczeniach nie bierze się pod uwagę kart całkowicie przedartych. Komisja wyborcza dokonuje także sprawdzenia wysłanych pakietów wyborczych. Nieważne są karty do głosowania inne niż urzędowo ustalone lub nieopatrzone pieczęcią obwodowej komisji wyborczej. Na koniec sporządzany jest protokół wyborczy.

Próg wyborczy

W wyborach do Sejmu obowiązuje próg wyborczy. Przy podziale mandatów w okręgach wyborczych uwzględnia się wyłącznie listy kandydatów na posłów tych komitetów wyborczych, których listy otrzymały co najmniej 5% ważnie oddanych głosów w skali kraju. Z kolei w przypadku koalicyjnych komitetów wyborczych próg wyborczy wynosi 8% w skali kraju. Przy podziale mandatów w okręgach wyborczych uwzględnia się tylko i wyłącznie listy kandydatów, które przekroczyły próg wyborczy.

Podział mandatów

W wyborach do Sejmu ilość przyznanych mandatów w danym okręgu wyborczym oblicza się z zastosowaniem metody d'Hondta. W metodzie d'Hondta liczbę głosów ważnych oddanych łącznie na listy kandydatów każdego z komitetów wyborczych dzieli kolejno przez: 1; 2; 3; 4 i dalsze kolejne liczby aż do chwili, gdy z otrzymanych w ten sposób ilorazów da się uszeregować tyle kolejno największych liczb, ile wynosi liczba mandatów do rozdzielenia między te listy w okręgu.

Mandaty przypadające danej liście kandydatów uzyskują kandydaci w kolejności uzyskanych głosów. Oznacza to, że decydująca jest liczba oddanych głosów. W przypadku, kiedy kandydaci uzyskali taką samą liczbę głosów decydująca jest liczba obwodów do głosowania, w której jeden z kandydatów uzyskał większą liczbę głosów. Jeżeli liczba tych obwodów jest równa, to przeprowadza się losowanie.

REFERENDUM

W dniu 15 października 2023 roku w Polsce odbędzie się referendum, podczas którego obywatele będą mogli wyrazić swoje zdanie na następujące tematy:

- **Czy popierasz wyprzedaż państwowych przedsiębiorstw?**
- **Czy jesteś za podwyższeniem wieku emerytalnego wynoszącego dziś 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn?**
- **Czy popierasz przyjęcie tysięcy nielegalnych imigrantów z Bliskiego Wschodu i Afryki, zgodnie z przymusowym mechanizmem relokacji narzucanym przez biurokrację europejską?**
- **Czy popierasz likwidację bariery na granicy Rzeczypospolitej Polskiej z Republiką Białorusi?**

Referendum to forma głosowania powszechnego, w którym obywatele wyrażają swoją wolę w zakresie sposobu rozstrzygnięcia kwestii, która poddawana jest pod to głosowanie. Zwykle referendum ma charakter plebiscytu - odpowiada się na dane pytanie "tak" lub "nie", bądź na wyborze przez uczestnika referendum zaproponowanej na karcie do głosowania opcji.

Rodzaje referendum

Ogólnokrajowe - zarządzane przez Sejm bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów, lub przez Prezydenta Rzeczypospolitej za zgodą Senatu, wyrażoną bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby senatorów. Organizację oraz przeprowadzenie referendum zapewnia Państwowa Komisja Wyborcza.

Lokalne - mówi o nim art. 170 Konstytucji. Członkowie wspólnoty samorządowej mogą decydować, w drodze referendum, o sprawach dotyczących tej wspólnoty, w tym o odwołaniu pochodzącego z wyborów bezpośrednich organu samorządu terytorialnego. Zasady i tryb przeprowadzania referendum lokalnego określa ustawa.

Zasady referendum ogólnokrajowego

Referendum trwa jeden lub dwa dni. Wyznacza się je zawsze na dzień ustawowo wolny od pracy, a w wypadku dwudniowego głosowania, na dzień go poprzedzający. Uczestnik referendum zaznacza symbol "x" przy satysfakcjonującej go odpowiedzi: "tak", "nie" lub przy satysfakcjonującej go opcji, jeżeli taka jest forma referendum.

Kryteria uczestnictwa w referendum są takie same, jak w przypadku każdego innego głosowania powszechnego w Polsce. Prawo udziału w referendum ma obywatel Polski, jeśli najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat.

Nie mają prawa udziału w referendum osoby:

- ubezwłasnowolnione prawomocnym orzeczeniem sądowym;
- pozbawione praw publicznych prawomocnym orzeczeniem sądowym;
- pozbawione praw wyborczych prawomocnym orzeczeniem Trybunału Stanu.

Referendum jest wiążące, jeżeli w referendum ogólnokrajowym wzięło udział więcej niż połowa uprawnionych do głosowania. Frekwencja w przypadku referendum jest liczona na podstawie liczby ważnych kart do głosowania, które zostaną wyjęte z urn. Liczbę osób, które wzięły udział w referendum, ustala komisja obwodowa na podstawie liczby kart ważnych, wyjętych z urny. Nieważne karty do głosowania to na przykład karty bez pieczęci obwodowej komisji wyborczej lub inne niż ustalone przez Państwową Komisję Wyborczą.

PODSUMOWANIE

Kampania referendalna rozpoczyna się z dniem ogłoszenia uchwały Sejmu o zarządzeniu referendum i kończy się na 24 godziny przed dniem głosowania. Ciska referendalna pokryje się z ciską wyborczą - rozpocznie się w piątek, 13 października, o godz. 24.00 i będzie trwała do zakończenia głosowania.

Referendum to forma głosowania najbliższa ideałowi demokracji bezpośredniej, dlatego udział w referendum każdego obywatela jest dla kraju tak bardzo ważny. Referendum jest głosem społeczeństwa, który powinien wybrzmieć jak najdonioślej. Warto z tego prawa skorzystać.

**POWIAT
PIASECZYŃSKI**

Jeśli potrzebujesz pomocy prawnej, informacje o punktach udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej na terenie powiatu piaseczyńskiego znajdziesz na stronie bip.piaseczno.pl

Materiał powstał we współpracy z Fundacją Experto Pro Bono.

